

'Vertrouwensherstel is wankel basis voor pensioenhervorming'

Het nieuwe stelsel moet het vertrouwen in ons pensioensysteem opkrikken. Vreemd, volgens Adri van der Wurff, want het vertrouwen is sinds de financiële crisis juist toegenomen.

Getty Images

De wijzigingen in de Pensioenwet zijn erop gericht het vertrouwen in het stelsel te herstellen. Dat blijkt duidelijk uit de Memorie van Toelichting (MvT) bij de conceptwet.

'Gebrek aan vertrouwen gaat onherroepelijk ten koste van het maatschappelijk draagvlak voor ons pensioenstelsel. Onze samenleving is erbij gebaat dat mensen een deel van hun inkomen uitstellen tot na hun pensioendatum. *Daarvoor is het nodig dat zij vertrouwen hebben in de inrichting van het pensioenstelsel en zich daarin kunnen herkennen.*'

De onderbouwing van het gebrek aan vertrouwen in het pensioenstelsel bestaat in de MvT uit één zinnetje met twee verwijzingen. Wie die verwijzingen natrekt, leest bij het in [TPE gepubliceerde onderzoek uit](https://pensioenpro.nl/pensioenpro/30042418/vertrouwensherstel-is-wankel-basis-voor-pensioenhervorming)

[2015](#) dat het vertrouwen langzaam maar zeker herstelt. In dit onderzoek scoren pensioenfondsen zelfs hoger dan banken, verzekeraars en de overheid op de vraag wie het best een goed pensioen kan garanderen.

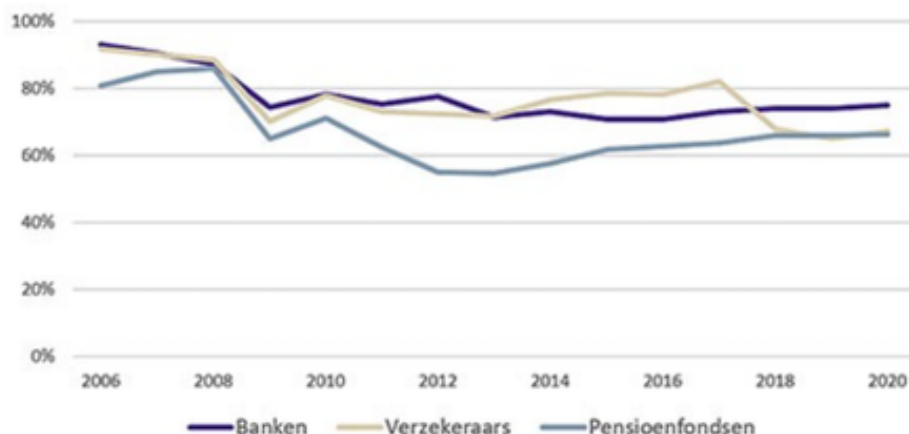
De dubbele ironie is dat de gewantrouwde overheid het vertrouwen wil gaan bevorderen door de vertrouwde pensioenfondsen een ander stelsel op te leggen. Die overheid baseert zich daarbij op onderzoek dat laat zien het het vertrouwen zich juist herstelt. Deze ironie is de auteurs van de MvT blijkbaar ontgaan.

De verwijzing naar het [Mercer-onderzoek uit 2017](#) is ook merkwaardig. Dit onderzoek met minder dan achthonderd respondenten laat volgens Mercer een kleine maar duidelijke verbetering zien in het vertrouwen vergeleken met hun eerdere onderzoek. Het vertrouwensrapportcijfer stijgt slechts een fractie, van 5,9 naar 6,1.

Maar het meest opvallende is dat er geen melding wordt gemaakt van een [grootschaliger en recenter onderzoek van DNB, uit december 2019](#) met meer dan vijfduizend respondenten. De strekking van dat DNB-onderzoek is dat het vertrouwen in het Nederlandse pensioenstelsel na de financiële crisis van 2008 weliswaar is ingestort maar inmiddels duidelijk weer is opgeveerd, zij het nog niet tot het niveau van voor de crisis.

Figuur - Vertrouwen in eigen financiële instellingen blijft op peil

Percentage mensen dat overwegend of veel vertrouwen heeft

Bron DNB

Crisis

Hoezo vertrouwenscrisis? Het aangehaalde en het niet aangehaalde onderzoek wijst één richting op, namelijk dat er eerder sprake is van vertrouwensherstel dan van een vertrouwensbreuk.

Wat resteert is de vraag of de voorgestelde maatregelen dan tenminste het vertrouwen nog verder gaan versterken. Dat zal nog lastig worden. De dreiging van de pensioenkortingen helpt natuurlijk niet. De overgang naar een ingewikkeld stelsel waarin er vaker gekort zal worden, lijkt in dit kader een ongerijmde en paradoxale ingreep. De MvT beschrijft dan ook verder niet hoe het vertrouwensherstel zal verlopen.

Juist het niet aangehaalde DNB-onderzoek biedt expliciete aanknopingspunten voor verder vertrouwensherstel. Het onderzoek toont dat meer vertrouwen in financiële instellingen stevig samenhangt met meer financiële kennis. Bij pensioenfondsen gaat bovendien een hogere gemiddelde leeftijd van de deelnemers hand in hand met meer vertrouwen.

Adri van der Wurff

Al met kunnen we concluderen dat het vertrouwen in de pensioenfondsen een terechte knauw heeft gekregen door de crisis, maar niet meer op een verontrustend laag niveau zit. Verder valt te verwachten dat het vertrouwen toeneemt als gevolg van de verdere stijging van de leeftijd van de deelnemers. En de bevordering van de financiële geletterdheid kan nog een extra steentje bijdragen aan het vertrouwensherstel.

Nu heeft het kabinet juist de bevordering van financiële geletterdheid afgeremd door de afschaffing van de rekentoets waar financiële kennis deel van uitmaakt. Dus het wordt nog spannend. De vergrijzing moet ons gaan helpen.

Onomkeerbare verslechtering

Maar heeft de concept-MvT dan niets meer te zeggen over vertrouwen? Na de inleiding komt de dreiging van vertrouwensverlies nog eenmaal volop terug. De regering waarschuwt voor een suboptimale keuze die kan leiden tot een onomkeerbare verslechtering van het pensioen en daarmee een verlies van vertrouwen in de hele pensioensector (MvT, p110)

Dat zijn duidelijke en waarschuwende woorden. Het is alleen jammer dat dit citaat geen betrekking heeft op de keuzes van sociale partners en de pensioenfondsen in de risicohouding en het beheer van het collectieve pensioenvermogen. De zinnestelsels gaan uitsluitend over de keuzes van de deelnemer bij het eerder laten ingaan van pensioen en het opnemen van een bedrag ineens. Alsof die keuzes de grootste impact hebben op het pensioenresultaat en op het vertrouwen in de pensioensector. De deelnemers zijn in de MvT blijkbaar zelf het grootste risico voor een vertrouwensbreuk.

Sommige mensen stellen dat er na al die jaren praten toch echt iets moest gebeuren. Nooit geschoten is altijd mis. Ik betwijfel of dat ook geldt voor het schieten in de eigen voet.

Adrie van der Wurff is voormalig pensioenbestuurder.

Geen vertrouwen in het nieuwe pensioenstelsel zonder versterking van de governance

Adri van der Wurff

Dr. A.W.I.M. van der Wurff is voormalig bestuurder van pensioenuitvoeringsbedrijven en pensioenfondsen.

Als hoofdmotief voor het nieuwe pensioenstelsel wordt het herstel van vertrouwen genoemd. Dat roept de vraag op of het vertrouwen inderdaad weg is.

In elk geval leiden de inhoudelijke wijzigingen van het stelsel eerder tot afname van vertrouwen dan toename omdat de pensioenuitkomsten onzekerder worden. Daarnaast krijgen de deelnemers te maken met een zeer ingewikkelde invaringsoperatie en daarna een ingewikkeld nieuw stelsel in een economisch onzekere tijd.

Tegen deze achtergrond is het cruciaal welke compenserende maatregelen er worden voorgesteld voor versterking van vertegenwoordiging, zeggenschap en toezicht.

Verbeterde governance kan een vertrouwensbreuk helpen voorkomen.

Herstel van vertrouwen als hoofdmotief

De concept Memorie van Toelichting¹ (MvT) is er duidelijk over: de wijzigingen in de Pensioenwet zijn erop gericht het vertrouwen in het stelsel te herstellen.

*“Gebrek aan vertrouwen gaat onherroepelijk ten koste van het maatschappelijk draagvlak voor ons pensioenstelsel. Onze samenleving is erbij gebaat dat mensen een deel van hun inkomen uitstellen tot na hun pensioendatum. **Daarvoor is het nodig dat zij vertrouwen hebben in de inrichting van het pensioenstelsel en zich daarin kunnen herkennen.**”*

(MvT, p. 8; mijn nadruk, AvdW)

In de psychologische, sociologische en economische literatuur is veel over vertrouwen ('trust') gepubliceerd, juist omdat vertrouwen *het* smeermiddel is dat een samenleving laat gedijen. Met alleen juridische contracten, waarborgen en rekenregels kom je er niet. Dit betreft alle domeinen van de samenleving, van vertrouwen in een vaccin tot vertrouwen in de parlementaire rechtsstaat.

In de 'high trust society' Nederland heeft met name de econometrist en filosoof Bart Nootboom zich intensief met vertrouwen beziggehouden, in eerste instantie omdat vertrouwen tussen partijen transactiekosten kan verlagen. In zijn werk² komen steeds dezelfde basiselementen terug van vertrouwen. Aan de ene kant kwetsbaarheid en

¹ Verwijzingen en citaten hebben betrekking op conceptteksten ontleend van [Overheid.nl](https://overheid.nl) | [Consultatie Wet toekomst pensioenen \(internetconsultatie.nl\)](https://internetconsultatie.nl) (benaderd: 30-1-2021)

² Zie bijvoorbeeld: B. Nootboom: [Vertrouwen](#), Uitgeverij Klement, Utrecht, 2017.

afhankelijkheid van een andere persoon of instantie en aan de andere kant de verwachting dat desondanks jouw belangen door die ander gerespecteerd zullen worden.

Terecht wijst de MvT op het essentiële belang van een brede vertrouwensbasis vanwege de kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de deelnemers. De keten van pensioenuitvoering is lang en ingewikkeld met veel schakels. De werkgevers geven hun pensioenpremies niet aan de deelnemers, maar aan de pensioenuitvoerders waar die werkgevers – vaak verplicht – bij zijn aangesloten. De pensioenuitvoerders schuiven die gelden vervolgens door naar vermogensbeheerders, met de nodige ‘controls’ om zeker te stellen dat de uitbesteding goed verloopt.

Voor de deelnemers geldt a fortiori dat zij slechts kunnen vertrouwen op een goede afloop. Het gaat voor hen om veel geld zonder dat ze het beheer door de pensioenuitvoerder kunnen beïnvloeden of over zouden kunnen nemen. Zij hebben geen ‘controls’ anders dan een jaarlijks UPO-overzicht. Zij moeten aan het eind van de premierit maar zien of de pensioentoezegging waargemaakt is, respectievelijk hoeveel de premietoezegging na beleggen opgeleverd heeft.

Kortom: de kwetsbaarheid en institutionele afhankelijkheid zijn maximaal. Hoe zit het dan met de verwachting dat de institutie de belangen van de deelnemer zal respecteren?

De onderbouwing van het gebrek aan vertrouwen in het pensioenstelsel staat in de MvT in één zin, met twee verwijzingen:

“Het vertrouwen in pensioenfondsen is mager, zoals blijkt uit rapporten van Mercer en TPE-digitaal.” (MvT, p. 8)

Beide rapporten^{3,4} laten echter zien dat het vertrouwen³ in de pensioensector aan het herstellen is. Opvallend is verder dat in de MvT een verwijzing ontbreekt naar recenter en veel grootschaliger onderzoek⁵ van DNB naar het vertrouwen in financiële instellingen. Ook dit DNB-onderzoek laat zien dat het vertrouwen in het Nederlandse pensioenstelsel na de financiële crisis van 2008 weliswaar flink is afgenomen, maar inmiddels weer is opgeveerd, zij het nog niet tot het niveau van vóór de crisis. Uit datzelfde DNB-onderzoek blijkt dat meer vertrouwen in financiële instellingen stevig samenhangt met meer financiële kennis. Specifiek bij pensioenfondsdeelnemers gaat meer vertrouwen samen met een hogere leeftijd.

Dit DNB-onderzoek weglaten geeft een vertekend beeld van de veronderstelde vertrouwensbreuk die aangevoerd wordt als hoofdmotief voor de hele ingreep. En het laat alternatieve mogelijkheden onbesproken om het vertrouwen verder te versterken.

Wat is er mis met het huidige stelsel en wat wil de regering eraan doen?

De MvT geeft zelf redenen om te gaan twijfelen aan leveringsbetrouwbaarheid van het pensioenstelsel. Paragraaf 1.2 *“Wat is de aanleiding voor de stelselherziening?”* laat zien hoe de rendementen van de pensioenfondsen de afgelopen tijd niet in staat zijn geweest de

³<https://www.mercer.com/content/dam/mercer/attachments/europe/Netherlands/Vertrouwen%20in%20Pensioenfondsen%20Mercer%20onderzoek.pdf> (benaderd: 30-1-2021)

⁴ H.P. van Dalen & Henkens, K.: Vertrouwen in de pensioensector – Trends en determinanten. 2015, TPE-Digitaal. 9(1), p. 1-20.

⁵ Carin van der Crujisen, Jakob de Haan and Ria Roerink: Financial knowledge and trust in financial institutions. (Working Paper No. 662, December 2019, De Nederlandsche Bank, Amsterdam)

stijgende verplichtingen te compenseren, met als gevolg dalende dekkingsgraden, stijgende premies en reducties van pensioenopbouw.

Wat die paragraaf niet laat zien is dat desondanks tot nog toe de meeste pensioenfondsen wel de nominale uitkeringen geleverd hebben die waren toegezegd. In feite wordt vooral het probleem beschreven van een beperkt aantal zeer grote fondsen. De besturen daarvan komen steeds meer klem te zitten door het accepteren van ruime pensioentoezeggingen, opbouwpercentages, en risicotoleranties bij te lage premieniveaus en zonder adequate rentebescherming.

De voorgestelde oplossing is de overgang van pensioentoezeggingen naar premietoezeggingen. De werkgevers doen geen pensioentoezegging meer en draaien niet meer op voor bijstortverplichtingen en premieverhogingen om te ruime toezeggingen te compenseren. Omdat de stelselwijziging gepaard gaat met 'invaren', het overzetten van de huidige pensioentoezeggingen in individuele pensioenpotten, zijn de pensioenfondsen ook niet meer gehouden hun in het verleden aanvaarde uitvoering van pensioentoezeggingen na te komen. En de deelnemers krijgen als gevolg van dit alles in de opbouw- en de uitkeringsfase vaker te maken met verhogingen en verlagingen van hun 'pensioenpot'.

Gaat iedereen er daardoor op vooruit? Het is in elk geval goed nieuws voor de werkgevers en de pensioenfondsen: hun risico's nemen af.

Maar hoe kan de deelnemer vertrouwen hebben in een opzet waarin de uitkomsten wisselvalliger worden? In elk geval kan de deelnemer niet meer vertrouwen op de wettelijke verplichting van het pensioenfonds alles te doen om de toegezegde pensioenuitkering waar te maken. De 'last resort' van de werkgever als achterwacht valt ook weg. De resultaatsverplichting wordt een inspanningsverplichting. En daarmee wordt het extra belangrijk te kijken wie voor de deelnemers die inspanningen gaan leveren, hoe ze daarover verantwoording af gaan leggen en hoe het toezicht geregeld is. Met andere woorden: hoe wordt het vertrouwen geborgd?

De MvT spreekt niet over borging van vertrouwen maar op één plek wordt wel het mogelijke verlies van vertrouwen benoemd:

"Een suboptimale keuze of een combinatie van suboptimale keuzes kan leiden tot een te grote en onomkeerbare achteruitgang in de hoogte van de pensioenuitkering. Dit heeft tevens zijn weerslag op een verlies van vertrouwen in de pensioensector." (MvT, p. 110)

Deze zinnen gaan uitsluitend over de keuzes van de deelnemer bij het eerder laten ingaan van pensioen en het opnemen van een 'lump sum', alsof die acties de grootste impact kunnen hebben op het pensioenresultaat en op het vertrouwen in de pensioensector. De regering ziet blijkbaar acties van de deelnemers zelf als het grootste risico voor het pensioenvertrouwen.

Waar de eindbestemming niet meer vaststaat, is essentieel wie er aan het stuur zitten en wie invloed kunnen uitoefenen. Het relatief korte hoofdstuk 7 in de MvT gaat over de Governance in het nieuwe stelsel. Het principe is duidelijk:

"Het nieuwe pensioenstelsel beoogt geen wijzigingen in de (primaire) verantwoordelijkheidsverdeling tussen sociale partners en pensioenuitvoerders." (MvT, p. 105)

Aan de samenstelling van de fondsorganen wordt bij de overgang naar het nieuwe stelsel dan ook niets gewijzigd. De enige nieuwe governance-elementen hebben betrekking op expliciete aanvaarding van de uitvoeringsovereenkomst en op de nieuwe onderdelen. Bij het transitieplan krijgen het verantwoordingsorgaan respectievelijk belanghebbendenorgaan advies- en goedkeuringsrechten en er wordt 'hoorrecht' gecreëerd voor verenigingen van gewezen deelnemers en van pensioengerechtigden. In een Algemene Maatregel van Bestuur zullen eisen worden gesteld aan de vertegenwoordigingsgraad van die verenigingen (in de MvT wordt 10% genoemd). Hoe in de praktijk dergelijke verenigingen opgericht kunnen worden, wordt niet behandeld. Ook wordt niet geëxpliceerd wat het 'horen' in moet houden. Er zijn alleen voorschriften voor de informatieverstrekking over het transitieplan.

Representativiteitseisen worden niet gesteld aan de vakbonden in de besturen en evenmin aan het voorgeschreven onderzoek naar de risicohouding van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Een dergelijk onderzoek moet minstens eenmaal per vijf jaar uitgevoerd worden ter toetsing van het beleggingsbeleid. Er wordt alleen gezegd dat de pensioenuitvoerder er 'gebruik' van moet maken; het is niet voorgeschreven dat beleid erop gebaseerd moet worden. Ook wordt bij de risicohouding alleen gekeken naar leeftijdscohorten en niet naar andere kenmerken.

Natuurlijk moeten de deelnemers goed geïnformeerd worden. Daar is hoofdstuk 8 van de MvT aan gewijd, met 6 pagina's. Daarin staat ook de enige governance-wijziging voor extra inspraak. Het pensioenregister moet een gebruikersorgaan krijgen:

"Aangezien het belang van de gebruiker niet per definitie gelijkloopt met het belang van de pensioenuitvoerders en gegeven het belang van mijnpensioenoverzicht.nl om de gebruiker overzicht en inzicht te geven en tot actie aan te zetten, acht de regering het nuttig en verstandig te regelen dat het pensioenregister een gebruikersorgaan instelt." (MvT, p. 114)

Belangrijk is de erkenning dat de belangen van pensioenuitvoerders en deelnemers niet gelijklopen. Maar dat zou juist op andere terreinen meer medezeggenschap rechtvaardigen dan alleen bij het pensioenregister. Belangenverschillen bij belangrijke kwesties vragen om expliciete aandacht voor de machtsbalans. Dit voor de hand liggende punt wordt in de MvT genegeerd.

Wat wel uitgebreid wordt behandeld is de ingrijpende beslissing van de regering om het individuele bezwaarrecht bij het invaren en de transitie op te heffen.⁶ Daarvoor acht de MvT het algemeen belang van een houdbaar, toekomstbestendig en uitvoerbaar pensioenstelsel groot genoeg. Dat betekent dat de deelnemers verplicht overgaan naar een stelsel met meer risico en minder rechten. Dat alleen al vraagt extra vertrouwen.

⁶ Zie daarvoor o.a. de bespreking van prof. dr. M. Heemskerk in *PM 2021/2 'Kroniek pensioenrechtspraak 2020'*.

Wat blijft er nog te doen?

De voorgestelde wetswijzigingen en de MvT regelen alleen een overgang van een stelsel met pensioentoezegging naar een stelsel met slechts een premietoezegging. Daarmee wordt een extra vertrouwensrisico geïntroduceerd.

De schommelingen in de individuele pensioenvoorziening gaan voorspelbaar negatief uitwerken. Een verlies (een korting) wordt negatiever ervaren dan een financieel even hoge winst (toeslagverlening). Bovendien kan een dergelijk negatief resultaat alleen aan de pensioenuitvoerder worden toegeschreven: de deelnemer heeft immers niet zelf kunnen kiezen voor de bestuurders of voor het beleid, zelfs niet voor een default risicohouding. Daardoor zal het pensioenvertrouwen met elk negatief resultaat meer afnemen dan het door een toeslag eventueel toeneemt.

Dit strookt met de onderzoeksuitkomst⁷ dat Nederlanders zekerheid prefereren. Meer mensen hebben een voorkeur voor een pensioentoezegging dan een premietoezegging. Het vertrouwen in beleggen is laag.

Hoe valt te voorkomen dat het vertrouwen dat nu in het oude stelsel aan het terugveren is, weer verloren gaat door juist de introductie van het nieuwe stelsel?

Enkele groepen zouden specifieke aandacht verdienen. Allereerst zijn dat de jongeren. In het nieuwe pensioencontract lopen zij risico meer geld te verliezen dan hun premie-inleg. Dit is iets waar jongeren met hun toch al niet grote pensioenbewustzijn geen idee van hebben. Er zijn geen speciale maatregelen in de wet opgenomen om de zeer aanzienlijke risico's voor deze groep inzichtelijk te maken, ze de kans te geven zich er geïnformeerd over uit te spreken of minstens zich te herkennen in de bestuurssamenstelling.

Ten tweede zou een governance aanpassing op haar plaats zijn ten aanzien van de werkgevers. Waarom zouden zij bij een stelsel met slechts een premietoezegging nog in het bestuur van pensioenfondsen zitten?

Ten derde de groep die de afgelopen decennia het snelst gegroeid is en die nog steeds niet structureel is vertegenwoordigd in fondsorganen: de gewezen deelnemers. Ze liften vaak mee met de pensioengerechtigden, ondanks duidelijke verschillen in aantallen, leeftijdsopbouw en positie. Bij een enkel fonds zitten ze in het verantwoordingsorgaan, maar ook in de nieuwe pensioenwet is er niets structureel voor ze geregeld, anders dan het hoorrecht voor het transitieplan via een representatieve vereniging.

Ten vierde de vakbonden. Het paritaire model blijft dominant. Doordat bij de grootste, verplichtgestelde fondsen de vakbonden de werknemersbestuursleden blijven voordragen, moet de vraag gesteld worden of dat wel afdoende is. De vakbonden verliezen immers nadrukkelijk terrein en vergrijzen. Dat juist zij dan moeten zorgen dat alle deelnemers zich 'herkennen' en meer vertrouwen krijgen, is een paradox waar de vakbeweging zich nog niet van bewust lijkt.

Naast de aandacht voor specifieke groepen is het belangrijk te kijken naar de algemene zeggenschapsbalans in de wijzigingsvoorstellen. De rol van de sociale partners wordt sterker. Waar het pensioenfonds zich nu (in theorie) onafhankelijk kan opstellen en het

⁷ Irene Zondervan & Jorn Lingsma (24-1-2018): Pensioen: Kennis, houding en gedrag onder Nederlanders. <https://xs.motivaction.nl/fileArchive/?f=111655&o=5880&key=8219> (benaderd: 30-1-2021)

instrument heeft van de premievaststelling is dat in het nieuwe stelsel niet meer zo. Naast de pensioenregeling wordt de uitvoering ook sterker afhankelijk van de sociale partners, bijvoorbeeld door de op te richten transitiecommissie en door de toedelingsregels voor het rendement en de solidariteitsreserve. Het nieuwe contract krijgt veel knoppen, die allemaal door de sociale partners gebruikt kunnen worden. De deelnemers kunnen daar in de meeste gevallen slechts zeer indirect, bijvoorbeeld door vakbondslidmaatschap, enige invloed op uitoefenen.

Als de deelnemers zelf zeker niet méér en bij het invaren zelfs minder rechten en zeggenschap krijgen, dan dienen hun belangen op andere wijze beschermd te worden. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door toetsing van de nieuwe pensioenproducten door de AFM. Die suggestie is niet overgenomen en het AFM toezicht blijft – zoals in de huidige situatie – beperkt tot de verzekeraars en de premiepensioeninstellingen (MvT, p. 103). De enige uitbreiding van de taken van de AFM is dat zij als gedragstoezichthouder er toezicht op zal houden dat de pensioenfondsen bij de opdrachtaanvaarding aan de sociale partners duidelijk maken hoe de uitvoering op deelnemersniveau zal uitpakken.

Ook de algemene hygiënemaatregel van het introduceren van een ‘trias politica’ in de pensioensector ontbreekt. Normaal gesproken zouden de partijen die de regelingen en regels opstellen niet degenen zijn die ze uitvoeren en al helemaal niet degenen zijn bij wie deelnemers terecht moeten bij klachten. De sector is groot en belangrijk genoeg om een scheiding der machten te rechtvaardigen. Alleen al bij het invaren is er een duidelijk vraagstuk door het opheffen van het individueel bezwaarrecht en de inmenging met het eigendomsrecht. Het hoorrecht van groepen deelnemers en een explicietere opdrachtaanvaarding worden gepresenteerd als versterking van de governance door collectieve medezeggenschap en de waarderingsregels worden *ex ante* gezien als “waarborgen om disproportionele herverdelingseffecten te voorkomen” (MvT, p. 82). Er worden aan de deelnemers geen mogelijkheden geboden om bij een onafhankelijke instantie (anders dan de rechter) *ex post* in beroep te gaan tegen dergelijke effecten.

Conclusie

Jan Tinbergen is (onder andere) bekend geworden met de gouden regel dat elk probleem één eigen beleidsoplossing moet krijgen. Dit nieuwe stelsel geeft één oplossing voor zowel de problemen van de werkgevers als die van de pensioenfondsen: de steeds hogere premies en de steeds lagere dekkingsgraden zullen tot het verleden behoren.

Het nieuwe stelsel levert echter ook een nieuw probleem op: dat van de onvoldoende financieel geschoolde en weinig geïnteresseerde deelnemers die vaker wisselende, en dus ook lagere pensioenbedragen te zien gaan krijgen zonder enige rechtstreekse invloed op het beleid van de pensioenfondsen en met een afnemende identificatie met de vakbonden als deelnemersvertegenwoordigers in de fondsbesturen. Voor dat nieuwe probleem moet de nieuwe pensioenwet ook een oplossing bieden om te voorkomen dat de beoogde versterking van het vertrouwen in haar tegendeel eindigt.